

Posudek vedoucího bakalářské práce

Jitka Veselá

Ukrajinská republikánská kapela a její působení v Československu v roce 1919

Předložená bakalářská práce Jitky Veselé se věnuje tématu, jež se prozatím setkalo jen s velmi malým zájmem odborníků. Jedná se o Ukrajinskou republikánskou kapelu, pěvecký soubor, který měl v roce 1919 za úkol reprezentovat za hranicemi (a rovněž i v Československu) nově vzniklou Ukrajinskou lidovou republiku. Jak autorka upozorňuje v úvodu práce, příbuzná témata související různými způsoby se vznikem Ukrajinské lidové republiky, jejím zánikem a následnými silnými vlnami ukrajinské emigrace jsou v různé míře poměrně solidně zpracována. Vzhledem k tomu, že po neúspěšných bojích za samostatnost Ukrajiny se velmi početná ukrajinská emigrace ocitla i v Československu, dostala se tato „vztahová“ témata do popředí zájmu nejen ukrajinských, ale v první řadě českých a slovenských vědců. „Velké oblibě badatelů se těší zvláště jednotlivé peripetie příchodu ukrajinských emigrantů na české území“ a z různých pohledů je rovněž „zdokumentována činnost tisíců Ukrajinců v meziválečných a válečných letech v Československu“. V této souvislosti je zarážející téměř nulová pozornost, která je věnována Ukrajinské republikánské kapele. Diplomantka konstatuje, že „ohnisko badatelského zájmu se váže spíše k aktivitám ukrajinských emigrantů“ a „období, jež předcházelo tomuto „exodu“, tzn. problematika česko-ukrajinských vztahů související s existencí Ukrajinské lidové republiky, stojí v pozadí vědeckého zájmu“. Právě zde našla Jitka Veselá své téma, které vybízelo k důkladnému zpracování.

Prvním úskalím při psaní této práce byl bezpochyby nedostatek relevantních materiálů. Z českých publikací byla diplomantka odkázána pouze na dobovou monografii Z. Nejedlého *Ukrajinská republikánská kapela* (1920) a velmi kusé informace v pracích B. Zilynského. Materiály ukrajinských autorů (např. S. Narižného) tvořily o něco větší možnosti, ale jednalo se především o dobové zdroje postrádající shrnující pohled na danou problematiku. Totéž je možné říci i o autentických materiálech vycházejících z vlastních vzpomínek na činnost Kapely (O. Pelens'kyj, O. Košyc', L. Bezručko). Z výše řečeného vyplývá, že diplomantka neměla k dispozici žádný současný ucelený pohled na vznik a působení Kapely, s nímž by bylo možné dále pracovat, a musela se rovněž potýkat s absencí publikací snažících se zmapovat působení Kapely v českém prostředí. Byla odkázána na samostatnou analýzu desítek článků v českém tisku (*Lidové noviny*, Brno 1919; *Národní listy*, Praha 1919; *Národní politika*, Praha 1919; *České slovo*, Plzeň 1919), které přímo reflektovaly působení Kapely na našem území.

Absence badatelského zájmu o toto téma ovlivnila zákonitě i cíl této práce, jímž je dle slov diplomantky „vytvoření souhrnného přehledu mapujícího předpoklady a peripetie vzniku Ukrajinské republikánské kapely, její následné putování po Československu (a okrajově i po jiných zemích) a v neposlední řadě i ohlas, který vystupování Kapely vyvolalo v českých zemích“.

Práce je strukturována do dvou základních kapitol dále dělených na jednotlivé části. První kapitola nazvaná „Vznik Ukrajinské republikánské kapely a její charakter“ představuje výchozí informativní materiál týkající se vzniku a činnosti Kapely. Úvodní část sleduje historické pozadí vzniku Ukrajinské lidové republiky, snaží se nastínit v základních obrysech atmosféru rozpadu Ruského impéria a s tím související aktivizaci a konsolidaci ukrajinského hnutí vedoucí postupně k vyhlášení samostatnosti Ukrajiny. Vzhledem k dalšímu zaměření bakalářské práce by bylo vhodné v rámci této podkapitoly věnovat více pozornosti snahám ukrajinských politických sil o prezentaci Ukrajiny za hranicemi, což by mohlo vytvořit vhodný rámec pro následující popis okolností vzniku Ukrajinské republikánské kapely. Některé z těchto aktivit sice autorka na začátku druhé podkapitoly zmiňuje, ale jen velmi zběžně a orientačně, což je dle mého názoru nedostačující.

Druhá podkapitola se zaměřuje na nejdůležitější předpoklady vytvoření Ukrajinské republikánské kapely, uvádí exaktní dataci a okolnosti jejího vzniku. Z uvedené použité literatury je patrné, že autorka čerpala ze všech dostupných materiálů a zvláště pak z článků L. Bezručka a vytvořila tak zdařilý shrnující materiál, v němž soustředila všechna podstatná fakta týkající se Kapely, výběru členů, finančního zabezpečení apod. Detailní seznámení s jednotlivými základními údaji je opodstatněno tím, že v češtině, jak již bylo řečeno, neexistuje žádná publikace, která by takovýto souhrn poskytovala. Zde je nutno podtrhnout pozitivum této kompilační podkapitoly, neboť tak vzniká první základní historie vzniku a působení Kapely s uvedením nejnútnejších detailů. Tuto podkapitolu tak můžeme ve své podstatě chápat jako výchozí materiál pro další bádání. Následující část osvětluje charakteristiku ukrajinských národních skladatelských škol a načrtává základní rysy repertoáru Kapely. V souvislosti s posledním uvedeným bodem se nabízí otázka, zda by nebylo vhodné informovat čtenáře o existenci programů jednotlivých koncertů, případně o kompletním seznamu skladeb, který patřil do repertoáru Kapely. Třetí samostatná část je věnována dirigentu Kapely O. I. Košycovi a poskytuje stěžejní informace o této mimořádné osobnosti.

Ve druhé, rozsáhlejší kapitole nazvané „Vývoj česko-ukrajinských vztahů v 19. a v první třetině 20. století a jejich proměna pod vlivem koncertního turné Ukrajinské republikánské kapely“ se diplomantka obrací k otázce působení Kapely na českém území a snaží se vysledovat vliv, jenž mělo toto koncertní turné na recepci Ukrajiny jako takové v českém prostředí. Autorka se zpočátku pokouší zmapovat v hlavních obrysech charakter česko-ukrajinských vztahů v 19. století, což má tvořit podklad pro následné hodnocení změny vzájemných vztahů po působení Kapely na našem území. Základní poznatek, k němuž dochází a který je vlastně východiskem pro její další bádání, je fakt, že dlouhou dobu český zájem o Ukrajinu nevybočoval z oblasti zájmů kulturních: i když se ve druhé polovině 19. století opakovaně řešila otázka jazykové, kulturní i politické svébytnosti Ukrajiny, zůstává patrné, že i přes určitý posun byla Ukrajina stále do značné míry chápána spíše jako exotická země s bohatým folklórem, nikoli jako země s právem na samostatný politický život. V souvislosti s touto podkapitolou vyvstává otázka, zda nemohla diplomantka vynechat některé detailnější informace (např. konkrétní překládaná literární díla) a zda se nemohla více soustředit na vytvoření zobecňujících tvrzení. Rovněž by bylo vhodné věnovat více pozornosti vzájemným vztahům v prvním desetiletí 20. století.

Následující podkapitoly se detailně zabývají pobytem Ukrajinské republikánské kapely v Československu (okrajově pak i v jiných evropských zemích a jinde ve světě). Tato část textu se nese v podobném duchu jako informativní kapitola o Kapele, tzn. vytváří základní materiál založený na studiu jednotlivých detailních informací shromážděných z dobových zdrojů popisujících jednotlivé etapy pobytu Kapely na území Československa. Kromě čistě faktografických pasáží zde nalezneme i komentáře týkající se jednotlivých vystoupení Kapely oživené citáty z dobových materiálů (např. sbormistra Hlaholu J. Kříčky). Tím autorka zároveň připravuje materiál pro následující zhodnocení vlivu působení Kapely na území Československa.

Nejcennější je podkapitola zabývající se podrobným průzkumem českých tiskovin, které v roce 1919 psaly o Ukrajině a Ukrajinské republikánské kapele. Právě zde leží (nebo mělo by ležet) těžiště vlastní badatelské práce diplomantky. Autorka nejprve sleduje zprávy „politického charakteru“ v *Národních listech* a v *Národní politice*. Materiál je velmi detailně zpracován, čtenář získá poměrně dobrou představu o tom, které politické otázky a v jaké míře uvedený český tisk sledoval. Drobná výtka se týká absence závěrečného hodnocení, které by mohlo shrnujícím způsobem doplnit „chronologický“ přehled. Druhá podkapitola mapující ohlas působení Kapely podává obdobný základní souhrn článků zabývajících se jednotlivými peripetiemi koncertního turné. Zde autorka čerpala z *Národních listů*, *Národní politiky*, *Českého deníku* a *Lidových novin*. V tomto případě ovšem zaráží malý rozsah podkapitoly podtržený nedostatečnými komentáři k jednotlivým článkům. K větší kvalitě by mohlo rovněž přispět umístění citací z jednotlivých článků přímo do textu, což by umožnilo lépe ilustrovat a dokreslit celkovou atmosféru působení Kapely.

V závěru této kapitoly se autorka snaží zaznamenat změnu pohledu obyvatel Československa na Ukrajinu po příjezdu Kapely. Tato část by si zasloužila podrobnější zpracování, zvláště se zde nabízí

možnost srovnat četnost zpráv o Ukrajině před a po příjezdu Ukrajinské republikánské kapely, případně zhodnotit zaměření publikovaných článků. Rovněž by bylo vhodné vysledovat, zda články o Ukrajinské republikánské kapele vznikaly pouze v době jejího působení v Československu, nebo zda se objevovaly i poté, co Kapela území Československa opustila. V neposlední řadě by bylo zajímavé zaměřit se i na jiná než studovaná periodika a vytvořit tak souhrnný obraz ohlasu působení Kapely na našem území. Ze závěru bakalářské práce je patrné, že studentka si uvědomuje možnosti dalšího bádání, zvláště pak v zahraničních archivech, které by mohly obsahovat další doplňkové informace o Kapele. Domnívám se, že právě zde se nachází potenciál, který by mohl být dále rozvinut.

Závěrem mohu konstatovat, že kladem práce je její průkopnický charakter, tzn. zkoumání tématu, které nebylo dosud souhrnně zpracováno. Je patrné, že diplomantka prostudovala obrovský korpus odborné literatury, novinových článků a dalších doplňkových materiálů a musela prokázat značnou kreativitu při vytváření vlastní koncepce zpracování daného tématu. Za nedostatek můžeme považovat slabé propojení jednotlivých kapitol a rovněž velmi stručnou podobu závěrečného zhodnocení vlivu působení Kapely na našem území. Zde leží potenciál pro další dotvoření započatého projektu. Vzhledem k tomu, že Jitka Veselá hodlá ve zpracovávání daného tématu pokračovat v rámci své magisterské práce, budeme doufat, že vezme v úvahu zmíněné námítky, téma rozvine, doplní a vytvoří rozsáhlejší a důkladnější analýzu jednotlivých poznatků.

Vzhledem k výše zmíněnému hodnocení, navrhuji ocenit práci známkou velmi dobře.

18.8.2010

Tereza Chlaňová